

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V saboto 16. julia 1853.

List 57.

Kako naj si umni kmetovavec po vsih potih svojega gospodarstva gnoj množi.

Po dr. Stöckhardt-u.

Živalske gnojne stvari. (Dalje.)

Meso, kože, kite in vès drob živinski je dober gnoj. Meso ima v 100 funtih zraven 75 funtov vode 3 do 4 funte gnjilca, polfunta lugastih, in pol funta fosforokislih soli v sebi; vse to je dober gnoj. Ker pa mast, kakor smo že rekli, za gnoj nič ne velja, naj se ali za kolo-maz (šmir) ali za svečavo ali mjilo (žajfo) poprej od mesa izreže, ali, kar je še bolje, izkuha, preden meso zgrije in njivo gnoji.

Kri je še bolji gnoj kakor meso. Kako dober gnoj je kri, se lahko pri mladih sadnih drevésih vsak prepiča, če desetkrat toliko vode kervi prilije in s tako kervavo vodo drevéscem priliva. Na Francoskem posušé vsako leto veliko kervi in jo potem v daljne kraje prodajajo, cent suhe kervi po 4 do 5 tolarjev, kjer z njo sladkorje (cukrene drevésca) gnoje. V 100 funtih kervi zaklane živine je 80 funtov vode, gnjilca 2 do 3 funte, kuhinske soli pol funta, fosforokislih soli 8 lotov.

Rožnina, kopita, parklji, dlaka, volna, ribje luskiné, kosti. Gnojna vrednost teh reči se ravna po tem: ali imajo več ali manj gnjilca v sebi, in ali so bolj ali manj razdrobljene. Kar gnjilec zadene, je kemijsko preiskovanje razodelo, da v 100 funtih

rožnine je	10 do 12	funtov gnjilca,
volnatih cunj	10 do 12	” ”
kopit in parkljev	9 do 10	” ”
šetin, perja	9 do 10	” ”
starega usnja	6 do 7	” ”
kosti	4 do 4	” ”
košenega oglja (špodiuma)	1/2 do 1	” ”

Druzih rudninskih stvari (zemelj in soli) je v omenjenih rečéh tako malo, da se ne morejo porajati; le pri kostéh je druga; kosti imajo še čez polovico gnojnih fosforokislih zemelj v sebi. Scer je pri vsih teh rečéh še to opomniti, da same po sebi ne razpadajo rade, se tedaj le zlo počasi sperstene, ako se nalaš ne zdrobé, kakor se to s kostmi, košenim ogljem in rožnino zgodi. Pri cunjah, perji, šetinah, usnju itd. pa še zdrobljenje ne pomaga dostó; treba je tem stvarém apna ali pepela primesati, da tako gnijó in sperstene.

Kebri vsakega plemena, polži, červi, gosence so kaj dober gnoj, kadar so popolnoma

verh zemlje ali pod zemljo zgnjili. Hrošči (majski keбри) imajo 3 dele gnjilca v sebi, vsa druga gori omenjena žival pa na pol manj (poldrugi del); scer pa imajo keбри, polži, gosence in červi veliko fosforokislino v sebi. Iz tega se lahko razvidi, kako dober gnoj je ti merčes.

(Dalje sledi.)

Gospodarske skušnje.

Da se pod streho, s ceglom krito, živinska klaja ne spridi.

Kmetovavcom je znano, da s ceglom krito streše ni dobro za živinsko klajo, in da posebno isto senó, ktero je naverh kupa ravno pod streho, pri živini véasih zlo nevarne bolezní napravlja, nahuho, gnjilobo pljuč in več druzih bolezin.

Vzrok se lahko spozna. Pod streho spravljena klaja puhti čez zimo veliko soparce iz sebe. Ker pa skoz cegel mraz veliko ložé gré, kakor skoz škodle ali slamo, se soparca shladi, v vodene kapljice spremeni, klaja se po tem zmoči, zatuhla postane, plesnije in gnije.

Line na strehi ne pomagajo dosti; nekteri kmetovavci so streho odkrili in namesto cegla so jo pokrili s škodlami; taka streha je pa zavolj ognja nevarna.

Kako bi se tedaj dala ta reč naj bolje in z naj manjšimi stroški popraviti, da bo za klajo dobro? Od znotraj naj se nabijejo dilje pod streho skoz in skoz, in berž je pomagano. Komur je pa to predrago, naj s slamo pokrije klajo pod streho, in obvaroval jo bo plesnjivosti. Slama se vé dabo vlažna postala in da ne bo za klajo véč dobra, al to ni taka zguba, ker je za nasteljo dobra.

Živinorejcom in kmetovavcom na ponudbo.

Gosp. Střzelba, svečar v Ljubljani na Št. Peterškem predmestji, nas je naprosil, da bi v „Novicah“ naznanili, da se pri njem svečarskih oeverkov (Krammeln) za prešiče, in pa slane vode (Salzwasser, Unterlauge) za gnoj dóbi; funt oeverkov po 2 krajcarja, slana voda pa tudi prav dober kup, in on sam še posodi pripraven sodéc za odpeljanje.

Ker mora vsak prijatelj kmetijstva želeti, da bi vsaka reč v prid prišla, ki je za kmetijstvo dobra, radi naznanimo to ponudbo, in le to pristavimo: da oeverki so posebno dobra piča prešiče hitro spitati, in posebno zadnje tedne pitanja bi utegnili nar bolje služiti, ko je že spitan prešič bolj kočljiv in si pičo bolj izbera; oeverke pa bo rad jedel in močno mu bojo teknili (1 ali 2 funta na dan). — Slana voda pa, od ktere bomo v našem nauku: „kako naj si umni kmet gnoj

